

עמוד התוד

הגמ"ח המרכזי
שע"י גמ"ח לבית ישראל (ע"ר)

בטאון בנושא מצות גמילות חסדים מבית

8 | פרשת חיי שרה תש"פ

בגיליון השבוע

אהבת חסד // האם יש מצות הלואה לאדם עשיר?
מלוה ולוה // תשובות גדולי הפוסקים לגמ"ח המרכזי בענין יתומים

תורת חסד // האם ייתכן להעניש על... מצוה?
דבר המערכת // אומר מעט או עושה מעט?
בנין עולם // היתרון העיקרי בתרומה לגמ"ח לעומת הפקדה בבנק

דבר המערכת

עפרון ורבקה זה לעומת זו

ברשותכם, בואו נתבונן מעט בסיפורו המדהים של עפרון החיתי החמוד.

אברהם אבינו מבקש לקבור את שרה במערת המכפלה שבקרית ארבע בשטחם של בני חת. הללו שומעים את בקשתו של אברהם אבינו הידוע, זה שניצח חמישה מלכים אדירים; איש האלקים שנותר חי בתוך כבשן האש, וללא שהיות מעניקים לו את השטח במתנה.

אבל אברהם אבינו אינו חפץ במתנות. הוא מבקש לרכוש את החלקה בכסף מלא.

מתוך הקהל שהתאסף במקום מגיח עפרון הנכבד, שמונה בינתיים להיות לשופט המקום לכבוד האירוע. בחיוד נוסף מתיקות הוא קורא באוזני בני חת לכל באי שער עירו לאמר: "השדה נתתי לך והמערה אשר בה לך נתתיה, לעיני בני עמי

המשך בעמוד הבא

תורת חסד

הגאון רבי גבריאל יוסף לוי שליט"א
ראש ישיבת "באר התורה" ונשיא הגמ"ח

באחד הימים עליתי אל ביתו של מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, כדי להיוועץ עמו בכמה שאלות שעמדו על הפרק. בתוך השיחה עלה גם נושא תומכי התורה שעומדים לימין עולם התורה ומסייעים בהחזקתו, ובתוך הדברים אמר לי מרן זצ"ל:

'דע לך שיש גבירים שמשלמים את מיטב כספם כדי להפסיד לעצמם בידיים את העולם הבא המוכן להם'!!

כשראה את הפליאה על פני, ביקש ממני להביא שולחן ערוך הלכות צדקה, והקריא מתוכו את דברי הרמ"א: "לא יתפאר האדם בצדקה שנותן. ואם מתפאר, לא די שאינו מקבל שכר, אלא אפילו מענישין אותו עליה" (סימן רמ"ט סעיף יג).

מבהיל!

ידיעה זו היא ידיעה נוראה. יכול אדם להיות עסוק שנים רבות במעשי חסד, ולא רק שהוא לא יקבל על זה שכר, אלא הוא עוד יענש על זה.

והדבר תמוה, איך יתכן שמעשה מצווה יביא לאדם עונש.

המהות של חסד - הביטול של העצמי בשביל האחר

והנה, לפי ההבנה שנכתבה בפרק הקודם בעומק מצוות החסד, הדבר מובן. משום שכל מטרת מצוות החסד היא להביא את האדם למצב שהוא נותן משהו מעצמו לטובת אחרים, וממילא, ככל שהוא ניגש למעשי החסד כשמחשבתו העיקרית עוסקת בתועלת האישית שתבוא לו עצמו ממעשים אלו, הרי שהוא חוטא למטרה, ומעשיו נהפכים ממעשי חסד ממנו לאחרים, למעשי תועלת עבור עצמו!

לעומת זאת, אנשים שזוכים להבין את הנקודה של חסד, מחפשים כל העת לברוח מהפרסום ולהימנע ממנו.

המשך בעמוד הבא

תגובות והערות על המדורים השונים יתקבלו בברכה בדוא"ל

Alon@hagmach.org.il או 6428158@gmail.com | או בפקס 02-6428158

בין הכותבים תיערך הגרלה חודשית על 500 ש"ח | מכתבים מובחרים יפורסמו בל"ג (ניתן בעילום שם)

יו"ל ע"י הגמ"ח המרכזי | עורך: הרב יעקב גולדשמידט | כותבים ומשתתפים: הרה"ג ר' יצחק אייזיק וינברג, הרב פנחס אריה רוזנטל, הרב יעקב סירוטה, הרה"ג ר' אשר וסרמן | עיצוב גרפי: ר.ק. | לפניית לועדה הרוחנית: הרה"ג ר' חיים כהנא 5610681@gmail.com

נתתיה..."

אברהם אבינו שומע היטב את ההדגשה על המילים "לעיני בני עמי". על כן הוא לוקח את עפרון לצד, הרחק מן בני עמו, ושואל אותו מעשית: "מה המחיר?"

עפרון בודק אם אין בסביבה עוף שמים שיוליך את הקול ואז אומר: "ארבע מאות שקל כסף, ביני ובינך מה היא".

רק בשביל לסבר את האוזן, בספר אוצר הידיעות (ח"ד עמ' פז) עשה את החשבון לפי הקנטרין ושווי השקלים, והגיע לסכום הבלתי נתפס: ארבע מאות שקל כסף שווה - כשלוש מיליון וארבע מאות אלף דולר!! זה מה שביקש עפרון על החלקה שלפני דקה נתן אותה במתנה גמורה. ודווקא המהפך הקיצוני הזה בדעתו, גילה מהיכן הגיעה ההצעה הקודמת. מלב טוב וודאי שלא.

"וישקול אברהם לעפרן", אומר רש"י: "חסר וי"ו, לפי שאמר הרבה ואפילו מעט לא עשה".

תכף לאחר פרשת רכישת מערת המכפלה, מספרת לנו התורה את סיפור שידוכו של יצחק עם רבקה, שהוא הפוך בתכלית מעלילת קניית מערת המכפלה.

אברהם אבינו שולח את אליעזר לקחת אשה ליצחק מארץ מולדתו, ומשביע אותו שלא יקח אשה מבנות כנען. על אף שבסופו של דבר, גם משפחתו של בתואל ולבן בנו לא היתה בדיוק משפחת אצולה נכבדת במזרחה של עדת היראים...

וידוע ההסבר, שאברהם אבינו חיפש תשתית של מידות טובות. משפחה ששורשיה אינם מושחתים. אשה שאיננה מיוצאי חלציו של חם, בנו המקולל של נח.

וזה גם מה שבדק אליעזר כאשר רבקה ירדה העינה למלא את

המשך בעמוד הבא

כשחסד נעשה עם כוונה פסולה -

ה"ז כמחשבת פיגול שמקלקלת ופוגמת את העיקר

אחד מאנשים שזכו להבנה זו נכנס אצל מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל לפני שנים רבות כדי להיוועץ עמו אודות סכומי כסף שברצונו לתרום לצדקה. 'האם להעביר את הכסף לטובת אלמנה נזקקת', שאל, 'או לתתו לצורך קיום עולם הישיבות?'

לאחר שמרן זצ"ל לענה לו, שקיום הישיבות הוא הצדקה היותר מהודרת, פנה אותו גביר לאדם מסוים שהכירו וביקש ממנו להיות שליח להעברת תרומתו לישיבת 'באר התורה'. הוא הזהיר את השליח שלא יובא לידיעתו מי הוא התורם.

וכך נהג במשך תקופה מסוימת בה המשיך להעביר תרומות לישיבה.

באחד הימים נודע לי מהיכן מקור התרומות, וכששוחחתי עם התורם, שאלתי אותו מדוע היה לו כל כך חשוב שלא יודע שהוא התורם.

תשובתו הדהימה אותי: 'אני איש עסקים', הוא הסביר לי, 'ואני רוצה שמהכסף שלי יצא לי רווח, ולא ח"ו הפסד'.

זהו המבט הנכון על מצוות החסד, ולאחר ההבנה מדוע חסד הוא דוקא בגישה כזו, נקל לכל אחד לעשות את מעשי החסד מתוך הרגשה זו ולמען הטבה אמיתית לאחרים.

בנין עולם

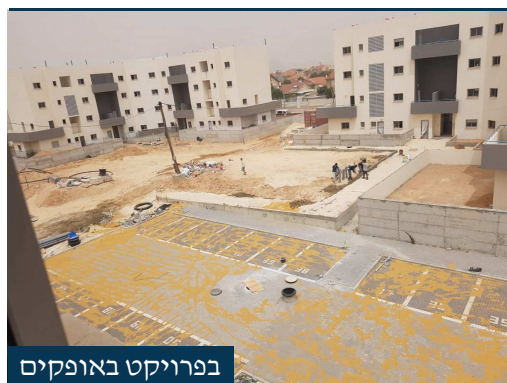
סדרת כתבות מפעימה המספרת את סיפור בניינו של "הגמ"ח המרכזי" ופותחת צהר לממלכת החסד הגדולה

לאור זאת שבבסיס הקמת הגמ"ח הועמד הרצון הכביר לייסד פעילות חסד למען תועלת הציבור, שוקדים בגמ"ח במשך כל שנותיו על יוזמות נוספות, שתכליתן אחת: להועיל ולעזור לחיתון הילדים בכבוד.

לשם כך, עמלו בהנהלת הגמ"ח על יצירת שיתופי פעולה עם יזמים ומנהלי פרויקטים לפיתוח וביסוס שכונות מגורים חדשות לאזגות צעירים בציבור החרדי.

הפרוייקטים הראשונים להם סייע הגמ"ח היו בקרית ספר ובברכפלד. בהמשך ניתנו הלוואות גם לרוכשים בהר יונה, בנצרת, בטבריה, באופקים, בחיפה ובבית שמש.

אכן, התוכנית המרכזית של הגמ"ח הינה תוכנית ההלוואות למען הקמת בתים בישראל, אבל הגמ"ח בהחלט יכול לסייע להקמת מיזמים נוספים לטובת הציבור.

ואכן עומדות בפתח תוכניות טובות ומועילות שיועילו לציבור בעזרת ה'.

מטרה זו העוברת כחוט השני בכל פעולות הגמ"ח, חשובה מאין כמותה בגישה של חברי הגמ"ח.

המשך בעמוד הבא

בפרויקט באופקים

כדה: האם תציע לו ולגמלי לשתות.

נתאר לעצמינו את הסיטואציה: מתאמצת לה ילדה בת שלוש, עם כד מים כבד על שכמה. מגיע אדם מבוגר, מגודל ובעל כוח, עתיר גמלים ואמצעים, ופונה אליה בבקשה שתואיל לתת לו מים לשתות.

מה היתה חושבת נערה רגילה: מה הוא ראה לגשת אלי? מדוע הוא מבקש ממני, וכי הוא אינו יכול למלא בעצמו?! האם אני הקטנה והחלושה, תהא זו שתמלא עבורו?!

אבל הטענות ההגיוניות הללו אינן עוצרות את רבקה, שממהרת ומורידה את כדה, ומשקה את אליעזר, ואחר ממהרת לרוץ חזרה אל הבאר, למלאות את השוקת עבור הגמלים הצמאים.

זהו חסד שהוא מושרש עמוק.

זוהי עשיית צדקה שאינה תלויה בהיגיון ובהסתברות, אלא עשיית צדקה כי כך ציוונו הבורא, בלא טעם ובלא דעת. ובזאת נבחנה רבקה, ובכך נתבררה כמתאימה להיכנס אל משפחתו של עמוד החסד, אברהם אבינו, ולהיות אם לכלל ישראל.

זו רבקה. אומרת מעט ועושה הרבה. ההיפוך הגמור מעפרון החיתי ---

וזו הזדמנות בשבילנו, ללמוד מעט על היעדים ועל השאיפות הראויות שיש לשאוף, בעבודת החסד. ■

**נענה רבי אליעזר ואמר...
כל צדקה וחסד שאומות
עובדי כוכבים עושין - חטא
הוא להן, שאינם עושין
אלא להתגדל בו**

(בבא בתרא י:)

מדוע להיות שותף בגמ"ח? המטרה העיקרית והמטרה המשנית.

אם נשאל אדם מהרחוב מהי הסיבה המשמעותית שגרמה לחמישים אלף ההורים להיות שותפים בגמ"ח המרכזי, מן הסתם תשובתו הראשונה תהיה 'הגמ"ח הוא תוכנית החיסכון הטובה ביותר, הנוחה ביותר, והאמינה ביותר', כשמסקל נכבד ישנו על התוצאה המסייעת לנישואי הילדים.

ואכן, נתונים אלו הם נכונים ללא ספק! אבל עם מעט מחשבה וראיית אופק, יראה כל בר דעת כי גם אם היתה תוכנית זהה בבנק, התועלת הגדולה ביותר שמביא הגמ"ח לשותפיו, אינה באה לידי ביטוי דווקא במאזן שבחשבון הבנק שלהם, אלא במאזן משמעותי הרבה יותר, ערכי הרבה יותר, ונצחי מאין כמותו.

**עומדות
בפתח
תוכניות
טובות
ומועילות
שיועילו
לציבור
בעזרת ה'**

בכל יום ויום אומר כל יהודי בתפילה את פרק 'אלו דברים', שם מופיעים הדברים שאדם מקבל מהם שכר בעולם הזה והקרן שמורה לו לעולם הבא. ברשימה זו מוזכרת מצוות גמילות חסדים.

וזה אומר שתוכנית החיסכון של גמילות חסדים היא הרווחית ביותר, עם חותמת של בורא העולם בכבודו ובעצמו - גם הקרן לעולם הבא וגם פירותיהם לעולם הזה, שאינם מפחיתים מאומה מהשכר השמור לנצח.

כל זה שמור ומזומן לכל יהודי שעושה גמילות חסדים, כשכמובן, גודל השכר מושפע לפי ריבוי מעשי החסד וגודלם.

כיצד ניתן לעשות חסד ללא שיעור והגבלה?

אך גם מי שרוצה מאד מאד לעשות חסד בכל רגע, מוגבל בדרך כלל בזמנו או בכספו.

אך זה כאשר הוא משתמש רק בכליו המוגבלים לעשיית חסד. לעומת זאת אם אדם מחפש את הדרך לעסוק בגמילות חסדים נרחבת הרבה יותר, הוא יכול להשתמש בעצת הזהב של מרן בעל ה'חפץ חיים' זיע"א, אשר דרכה הוא יכול להשיג זכויות עצומות הגדלות ללא הרף, וכל זאת כשהוא משתמש בכלים העומדים לרשותו בלבד, אותם הוא מצליח לנצל עד תום.

בפרק הבא נרחיב בעצתו של החפץ חיים, ובדרך יישומה למעשה. ■

אהבת חסד

תמצית ענייני גמ"ח ע"פ ספר אהבת חסד להח"ח
הרה"ג ר' אשר וסרמן שליט"א, מח"ס 'קיצור אהבת חסד'
נמסר על דעת שלא להעתיקו ללא רשותו

(א) מצות עשה גמורה להלוות גם לעשיר בעת דחקו, כגון עשיר הנמצא במקום שאין מכירים אותו וצריך הלוואה; או שמחמת איזו סיבה נצרך לדבר שאינו יכול להשיגו אלא אצל אדם מסוים, מצוה עליו לעוזרו בצדקה.

(ב) אם משנאת האדם שלא הטיב עמו, הוא מפרסם עליו שאיננו אדם בטוח (שפורע את חובו), כדי שלא ילוו לו - בודאי עובר גם על איסור לשון הרע (שהרי יורד בזה לחייו ממש).

(פתיחה לאהבת חסד)

מלווה ולווה

פולמוס בענייני הלואה וחסד מדברים הנוגעים למעשה
הרה"ג ר' יצחק אייזיק וינברג שליט"א
 רב הגמ"ח המרכזי ומח"ס 'סדר הלואה'

שאלה

לכבוד הרבנים הגאונים שליט"א

מידי פעם נשאלת שאלה בדבר תורמים שנפטרו לבית עולמם לפני שמימשו את זכותם להלוואות, וכעת באים יורשים ומבקשים הלואה בזכות תרומת אביהם.

א. האם ניתן לקבל בקשה מכל מי שבא ומוכיח שהוא יורש ולתת לו הלואה, או שמוטל עלינו לברר אולי יש עוד יורשים שגם להם זכות, יש להדגיש שהיות ומותנה מראש עם התורמים שהגמ"ח אינו מתחייב לתת את ההלוואות אולי לא שייך כאן גדרי ירושה, וא"כ הנהלת הגמ"ח רשאית לתת לפי שיקול דעתה כגון למי שמבקש ראשון וכדומה.

ב. האם יש מניעה לתת את ההלוואות ליורשים עצמם היות וירשו את זכות אביהם והוי כריבית מלוה למלוה [כמו שהתורם עצמו אינו יכול לקבל את ההלוואה בעצמו אלא יכול לבקש עבור ילדיו], או שמא אפשר לתת את ההלוואה ליורשים עצמם כיון שסו"ס הם לא תרמו משלהם כלום, ובפרט שגם לא שייך ירושה ממש על מעות התרומה של האב כיון שהגמ"ח כבר זכה בה כתרומה גמורה לכל דבר, והתורם עצמו לאחר שתרום אין לו כל זכות במעות שתרום אלא רק זכות לבקש הלואה.

נודה מאד לכבוד הדר"ג אם יועיל להזדקק לשאלות אלו ולהודיענו דעת תורתו בכתב או בע"פ.

בברכה מרובה

יצחק אייזיק וינברג

מכתב תשובה

מהגאון ר' שלום גלבר שליט"א

מח"ס נתיבות שלום על ריבית, ארחות שבת ועוד

מכתב תשובה

מהגאון ר' שריאל רוזנברג שליט"א

ראב"ד בד"צ בני ברק ורב שכונת רמת דוד בני ברק

לידידי הרה"ג ר' יצחק אייזיק וינברג שיח' לאי"ט

אחדהש"ט

בענין הנידונים בירושה נראה לכאורה:

א. אף שמן הדין אין כאן ירושה כיון שהגמ"ח אינו מחוייב ליתן הלואה, מ"מ בודאי יש צד עוולה בנתינת ההלוואה לאחד היורשים, והדבר עלול להביא למריבות ולשאר תוצאות שאינן רצויות. ולכן יש לבקש הסכמה בין היורשים.

ב. לענין נתינת ההלוואה ליורש עצמו נראה לכאורה שאין בזה איסור וגם אינו נראה כאיסור, וזה אף אם הגמ"ח היה מחוייב מן הדין ליתן את ההלוואה, וכ"ש במצב הנוכחי שאינו מחוייב.

[ולו יצוייר שאדם היה נותן תרומה ע"מ שהגמ"ח ילוה מעות לאביו, ואח"כ מת אביו, אז אכן היה מקום לדון אם להלוות לו את המעות דאפשר שזה נראה כריבית מוקדמת].

ביקרא דאורייתא

שלום יוסף גלבר

כבוד הרה"ג ר' יצחק וינברג שליט"א

קיבלתי שאלתו, שאלת חכם חצי תשובה, בענין מי שתרום לגמ"ח המרכזי ונפטר לב"ע.

ולא מצאתי מי שדיבר מזה, ואם לכתוב סברא הרי בודאי מסתבר שכיון שאין חיוב על הגמ"ח להלוות, ואם יסרבו להלוות לא יחזרו כספי התרומות ליורשים, א"כ אין זה חשוב שהיורשים נתנו את התרומה.

וגם נראה דהגמ"ח רשאי לפעול כפי אומדן דעתו למי להלוות, אך ראוי שלא לנהוג בחפזה אלא לנסות ולברר אצל כלל היורשים מה דעתם. ניתן להסביר להם, שא"א לחלק את ההלוואה לכמה אנשים, ורק א' יזכה בהלוואה (אם יש רק יחידה א').

וע"ז באעה"ח

שריאל רוזנברג